รูปแบบการพัฒนา ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

CREATE A MODEL FOR DEVELOPMENT AND PROMOTION OF MORALITY AND ETHICS AMONGST THE CHILDREN AND THE YOUTHS IN THE NORTHEASTERN REGION OF THAILAND

พระอุดมเกียรติ วิสุทฺธาจาโร (ทองปั้น)[1]
PHRAUDOMKIAT WISUTHAJARO/THONGPAN
จิราภรณ์ ผันสว่าง[2]
Jiraporn Phansawang
ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนา ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย 2) เพื่อทดสอบหาประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนา ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย และ 3) เพื่อจัดทำคู่มือการพัฒนา ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชน และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม แล้ววิเคราะห์ประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า

1. จากผลการดำเนินการวิจัยที่ได้จากการศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิดและทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชนและสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการยอมรับจากสังคม นักวิชาการ และประชาชน ในฐานะบุคคลซึ่งเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งผู้บริหารและที่ปรึกษาโครงการฯ ที่ประสบความสำเร็จ ผู้ปฏิบัติงานในโครงการที่มุ่งเน้นในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 19 รูป/คน พบว่า รูปแบบการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีด้วยกัน 5 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 ส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนา รูปแบบที่ 2 ส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา รูปแบบที่ 3 ส่งเสริมการปฏิบัติธรรม รูปแบบที่ 4 สงเคราะห์ประชาชนและส่งเสริมการพัฒนาชุมชนโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และรูปแบบที่ 5 สมาคม องค์กร มูลนิธิ สถาบัน และหน่วยงานที่มีกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา

2. ผลการหาประสิทธิภาพรูปแบบการพัฒนา ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

2.1 การดำเนินงานโดยทั่วไป อยู่ในระดับมาก 2.2 ภาคจิตภาวนา อยู่ในระดับมาก
2.3 ภาควิชาการ อยู่ในระดับมาก 2.4 กิจกรรมพิเศษ อยู่ในระดับมาก
2.5 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละประเภท อยู่ในระดับมาก
2.6 รูปแบบการดำเนินการ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ 1. คุณธรรม จริยธรรม 2. รูปแบบการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

---

[1] ศน.บ., ศน.ม.,อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด.
[2] มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด.

ABSTRACT

The main objectives of this research were 1) to create a model for development and promotion of morality and ethics amongst the children and the youths in the Northeastern Region of Thailand, 2) to test the created model in terms of its effectivenessand reliability, and 3) to draw up a handbook for development and promotion of morality and ethics amongst those children and youths. The questionnaire was used to collect the data, the analysis of which was conducted by the computer program.

The results of the research could be concluded as follows:

1. Based the Buddhist scripture and related documents and research works, the returned questionnaire and the interview of 19 qualified persons, both monks and laymen, the study found that the models for development and promotion of morality and ethics amongst the children and the youths in the Northeastern Region should consistof the five categories as follows: 1.1 The model for promotion of Buddhist study 1.2 Themodel for promotion of propagation of Buddhism 1.3 The model for promotion of practicing the Buddhist teachings 1.4 The model for promotion of public service and community development based on the Buddhist teachings, and 1.5 The model for promotion of Buddhism-related associations, organizations, foundations, institutions and offices.

2. The test of the created model in terms of its effectiveness and reliability was, in an overall, found to be at the “Much” level. The points on average could be described as follows:

2.1 General administration = 3.94 2.2 Mind development = 3.67
2.3 Academic affairs = 4.25 2.4 Extra-curricular activity = 4.17
2.5 Duration of activity organizing = 4.20
2.6 Activity designs = 4.11

Key words: 1. Morality and Ethics 2. Model for development of morality and ethics

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาคนเป็นการวางรากฐานของการพัฒนาทุกเรื่อง เนื่องจากคนเป็นผู้เปิดประตูไปสู่การกระทำของทุกสิ่งทุกอย่างให้ประสบความสำเร็จได้ ถ้ามองความสำเร็จหรือการนำพาประเทศให้ก้าวไปสู่ความเจริญก้าวหน้าของประเทศในซีกโลกตะวันตก เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศสเป็นต้น หรือประเทศในแถบเอเชียอย่าง เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีหรือสิงค์โปร์ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าประเทศเหล่านี้ล้วนแต่มีประชากรที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะในเรื่องของระเบียบวินัยความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกของการเป็นพลเมืองดี ซึ่งการเป็นพลเมืองดีของประเทศต่างๆ ที่กล่าวมาล้วนให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนเป็นอันดับแรก โดยมีแนวคิดว่าการศึกษาถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของชีวิตโดยเฉพาะสังคมโลก ปัจจุบันในยุคของการบริโภคข่าวสารข้อมูลไร้พรหมแดนนานาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศผู้นำความเจริญทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ได้ให้ความสำคัญของการศึกษาแก่ประชากรชาติอย่างมาก มีการจัดสรรงบประมาณในการให้การศึกษาแก่ประชาชนในลำดับต้นๆ ของการจัดสรรงบประมาณในแต่ละประเภทของประเทศ (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2549, หน้า 46) เพราะคนที่พัฒนาแล้วจะเป็นผู้ที่มีคุณภาพจนนำไปสู่การพัฒนาครอบครัวชุมชนสังคมและประเทศชาติต่อไป

ในสภาวการณ์ปัจจุบันสังคมไทยกำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง อันเป็นผลจากการแลกเปลี่ยนแนวความคิดผ่านกระแสความเจริญของศาสตร์ด้านต่างๆ อย่างไร้ขีดจำกัด อาทิ ความก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจที่นำไปสู่การแข่งขันในทุก

ระดับ ความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมที่นำไปสู่การใช้ทรัพยากรร่วมของแต่ละสังคมอย่างไร้ทิศทาง และธุรกิจที่เห็นแต่ผลกำไรเป็นที่ตั้ง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีข่าวสารสารสนเทศ ที่นำไปสู่การแลกเปลี่ยนค่านิยมอย่างไม่มีการกำหนดความเหมาะสม ผลที่เกิดขึ้นคือความแตกต่างทางความคิดในเรื่องมาตรฐานทางคุณธรรมจริยธรรมระหว่างคนต่างวัย โดยผ่านการขาดจรรยาบรรณและไม่คำนึงถึงค่านิยมในความดีงามเฉพาะของแต่ละสังคม ส่งผลให้มิติสังคมต่างๆ เกิดอาการ “ตามไม่ทัน” โดยเฉพาะมิติสังคมหลัก คือ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา โดยทั้ง 3 สถาบันไม่สามารถปรับตัวเพื่อให้เกิดระบบในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมควบคู่ไปกับการดูแลร่างกาย สติปัญญา และจิตใจได้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นพร้อมกันทุกๆ ด้าน ที่สำคัญอย่างยิ่งในขณะนี้คือ สถาบันการเมืองการปกครองไม่ได้แสดงบทบาทผู้นำทางด้านคุณธรรมจริยธรรม เนื่องจากสถาบันนี้ไม่ได้ถูกกำหนดให้มีหน้าที่หลักในการปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างด้านคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนไม่ได้เป็นหน่วยงานหลักที่รับภาระหน้าที่ด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับประชาชนสถาบันการเมืองการปกครองจึงขาดการทำบทบาทหน้าที่ในด้านนี้ ทั้งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้การประสานรวมทุกสถาบันทางสังคมเข้าด้วยกัน เพื่อการขับเคลื่อนสังคมสู่ความเป็นสังคมคุณธรรมจริยธรรม และที่สำคัญสถาบันการเมืองการปกครองเป็นสถาบันที่ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนอย่างยิ่งและต่อเนื่อง การเผยแพร่ข่าวสารด้านความประพฤติอันขาดกรอบคุณธรรมของบุคคลในสถาบันการเมืองการปกครองจึงเกิดขึ้นเป็นประจำ จนทำให้ประชาชนเกิดความยอมรับว่าการขาดคุณธรรมของสถาบันการเมืองการปกครองนั้นเป็นเรื่องปกติที่สามารถยอมรับได้ประการสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ อิทธิพลของเทคโนโลยีโดยเฉพาะด้านการสื่อสาร ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้มาตรฐานทางคุณธรรมที่ไม่ชัดเจนในกลุ่มคนจากสถาบันต่างๆ เมื่อรวมกับการขาดความสนใจในการรักษาคุณธรรมจริยธรรมจากมิติต่างๆ ในสังคม เพราะยึดติดว่าบทบาทหน้าที่ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเป็นของสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนาเท่านั้น จึงพบว่าสิ่งที่สังคมไทยยังขาดและเป็นสิ่งที่สำคัญมาก คือ องค์กรที่เป็นแกนหลักในการประสานงานด้านการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่จะช่วยให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างมีทิศทางและมีพลัง เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการประสานความร่วมมือจากสถาบันทั้ง 7 เข้าด้วยกัน ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของคนไทยที่มีอยู่มาในทุกกลุ่ม ทุกองค์กร และกลายเป็นประเด็นคุกคามความอยู่รอดของสังคมไทยอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน

เมื่อพิจารณาสถานการณ์ทางสังคมในปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าไม่เคยมีมาก่อนที่สังคมไทยมีการยอมรับการคดโกงและการคอร์รัปชั่นได้มาก เช่น ในปัจจุบันไม่เคยมีมาก่อนที่คนไทยมีการยอมรับการแสดงออกทางเพศและการมีเพศสัมพันธ์อย่างไม่เหมาะสมของเยาวชนอย่างกว้างขวาง ไม่เคยมีมาก่อนที่สังคมไทยเผยแพร่ภาพเด็กนักเรียนหญิง/ชาย ทำร้าย ทารุณ รังแกกันทางสื่อต่างๆ ซึ่งสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เผยผลสำรวจเรื่อง “ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร” พบว่าผลสำรวจความเห็นเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์นั้น วัยรุ่นจำนวน 42.4% เคยมีประสบการณ์ด้านเพศสัมพันธ์ และกลุ่มตัวอย่างจำนวนถึง 60.8% เคยมีเพศสัมพันธ์มากกว่า 1 คน ส่วนปัจจัยที่มีส่วนส่งเสริมหรือกระตุ้นให้มีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมนั้น จำนวน 70.8% เห็นว่าคือวีซีดีหรือดีวีดีลามก ที่หาซื้อได้ง่าย และจำนวน 62.3% คือการลงรูปภาพที่ไม่เหมาะสมหรือภาพโป๊ในสื่อ อาทิ หนังสือพิมพ์และนิตยสาร และอีกจำนวน 59% เห็นว่าคือเว็บไซต์ลามกในอินเทอร์เน็ต และผลสำรวจเรื่อง “เด็กติดเกม” ระบุว่าความถี่ในการเล่นเกมต่อสัปดาห์สูงสุดทะลุถึง 50% และไม่เคยมีมาก่อนที่ผู้มีหน้าที่รักษาความสงบและความถูกต้องในสังคม มีพฤติกรรมบั่นทอนสังคมเอง ไม่เคยมีมาก่อนที่สังคมมีความรู้สึกถึงความไม่ปลอดภัย ไม่เป็นธรรม ไม่น่าเชื่อถือ ไม่เป็นที่พึ่งได้อย่างเช่นในปัจจุบัน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็พบปัญหาเช่นเดียวกันยกตัวอย่างจากรายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดร้อยเอ็ด ปี พ.ศ. 2553 ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด พบว่ามีประชาชนประสบปัญหาครอบครัวทั้งสิ้น 4,965 ครอบครัวโดยปัญหาการหย่าร้างมากที่สุด คือ 64.3% และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากความสัมพันธ์ในครอบครัว/การทำหน้าที่ของครอบครัวที่ลดลง ภาวะเศรษฐกิจบีบรัดให้พ่อแม่ ผู้ปกครองทำงานมากขึ้นไม่สามารถบริหารจัดการเวลาได้ ครอบครัวไม่ได้อยู่พร้อมหน้า ทำให้เด็กขาดการปลูกฝังเจตคติและค่านิยมที่ดีงามบางครอบครัวต้องผลักภาระความรับผิดชอบเลี้ยงดูเด็กให้แก่สถาบันอื่นๆ ทางสังคม ได้แก่

ปัญหายาเสพติด ปัญหาทะเลาะวิวาท ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาอาชญากรรม ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาขาดคุณธรรมจริยธรรม ชี้ให้เห็นถึงคุณภาพชีวิตและความมั่นคงของประชาชนที่ลดเหลือน้อยลงทุกที ซึ่งในการดำเนินงานเพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหาสังคมนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของเครือข่ายในการทำงาน มีการเชื่อมโยงกลุ่มเครือข่ายต่างๆ ในชุนชนให้เกิดพลังในการแก้ไขและป้องกันปัญหา รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายให้มีศักยภาพเท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีความสลับซับซ้อน(สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดร้อยเอ็ด, 2554, อัดสำเนา)

งานวิจัยครั้งนี้จึงดำเนินการไปเพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่กำหนด เพื่อให้ทราบได้ว่า คุณธรรมใดที่คนไทยเชื่อว่าควรรักษาไว้ และเพื่อทราบว่าการรักษาคุณธรรมนั้นๆ หน่วยงานใดในมิติต่างๆ ได้ดำเนินการในรูปแบบใดบ้าง และปัจจัยใดเป็นเครื่องกำหนดความสำเร็จของโครงการนั้นๆ และสุดท้ายคือ เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือควรจะมีอะไรบ้าง ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีใดที่จะได้ผลที่สุดในการปลูกฝังและรักษาคุณธรรมจริยธรรมของชาติและผลสำเร็จระยะนี้เป็นผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ ซึ่งสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปปรับใช้ในการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ให้สำหรับเด็กและเยาวชนเพื่อให้สังคมที่ประชาชนมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างงดงามและเป็นสุขร่วมกัน

2. คำถามวิจัย

2.1 พัฒนารูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย และนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในด้านประสิทธิผลและประสิทธิภาพ รวมทั้งความเหมาะสมกับสภาพเงื่อนไขต่างๆ

2.2 รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะเช่นใด

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนา ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

3.2 เพื่อทดสอบหาประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนา ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

3.3 เพื่อจัดทำคู่มือการพัฒนา ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชน

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการศึกษาสามารถแก้ปัญหาในการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบและมีหน้าที่ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม นำแนวทางในการทำงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของประเทศไทยให้มีพลังมีประสิทธิภาพ และเป็นองค์ความรู้ในการวิจัยต่อไป

4.1 เป็นการแก้ปัญหาการพัฒนาบุคลากรด้านการเผยแผ่คุณธรรมจริยธรรม และเพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถเผยแผ่คุณธรรมจริยธรรมได้อย่างถูกต้องและเป็นในแนวทางเดียวกัน

4.2 เป็นการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการ รูปแบบการพัฒนา ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เพื่อให้บุคลากรปรับปรุงและพัฒนาการเผยแผ่ของตนเองและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.3 เป็นข้อสนเทศสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่สนใจ นำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาบุคลากรในการเผยแผ่คุณธรรมจริยธรรม เพื่อประโยชน์ในการศึกษาแนวทางในการพัฒนาบุคลากรด้านการเผยแผ่คุณธรรมจริยธรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6. วิธีดำเนินการวิจัย

6.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลรายละเอียดต่างๆ ที่ปรากฏในเอกสาร บทความ นโยบาย แผนงาน โครงการ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นคุณธรรมจริยธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นจุดเด่นและจุดด้อยของคนไทย รวมทั้งกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่มีการดำเนินการในประเทศไทย และปัจจัยต่างๆ เช่น นโยบาย กฎหมาย สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี ค่านิยม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นคุณธรรมจริยธรรม

6.2 ศึกษาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลระดับปฐมภูมิ ด้วยวิธีการวิจัยทั้งในเชิงคุณภาพ (การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ระดับลึก) และการวิจัยเชิงปริมาณ (โดยใช้แบบสอบถาม) โดยกลุ่มเป้าหมายหลักของการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิในแขนงต่างๆ ตัวแทน และบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันเป้าหมายของการวิจัย

6.3 สถาบันเป้าหมายในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถาบันหรือหน่วยงานที่ดำเนินโครงการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย 7 สถาบัน โดยคัดเลือกโครงการหรือกิจกรรมที่ประสบความสำเร็จในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม กระจายอยู่ในทุกสถาบัน ในทุกช่วงวัย ภูมิภาค และวัฒนธรรม รวมทั้งหมดไม่น้อยกว่า 20 โครงการ/กิจกรรม ซึ่งสถาบันทั้ง 7 สถาบัน ได้แก่

1) สถาบันครอบครัว
2) สถาบันการศึกษา
3) สถาบันศาสนา
4) สถาบันการเมืองการปกครอง
5) ชุมชนท้องถิ่น
6) องค์กรธุรกิจ
7) สื่อและสื่อสารมวลชน

7. ผลการวิจัย

จากผลการดำเนินการวิจัยที่ได้จากการศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิดและทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชนและสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการยอมรับจากสังคม นักวิชาการ และประชาชน ในฐานะบุคคลซึ่งเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งผู้บริหารและที่ปรึกษาโครงการฯ ที่ประสบความสำเร็จ ผู้ปฏิบัติงานในโครงการที่มุ่งเน้นในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 19 รูป/คน พบว่า รูปแบบการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยมีด้วยกัน 5 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 ส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนารูปแบบที่ 2 ส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนารูปแบบที่ 3 ส่งเสริมการปฏิบัติธรรมรูปแบบที่ 4 สงเคราะห์ประชาชนและส่งเสริมการพัฒนาชุมชนโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและรูปแบบที่ 5 สมาคม องค์กร มูลนิธิ สถาบัน และหน่วยงานที่มีกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา แต่จากผลการสอบถามความคิดเห็น พบว่า รูปแบบที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด ได้แก่ รูปแบบที่ 1 ส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนาซึ่งข้อที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด คือ จัดทำโครงการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมเยาวชน .812 รองลงมา ได้แก่ รูปแบบที่ 5 สมาคม องค์กร มูลนิธิ สถาบัน และหน่วยงานที่มีกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาซึ่งข้อที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด คือ สมาคม องค์กร มูลนิธิ สถาบัน และหน่วยงานต่างๆ สนับสนุนและเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น จัดทำวารสารเผยแพร่ความรู้หลักธรรมนำชุมชนกราบพระ 9 วัด เนื่องในวันสำคัญต่างๆ จัดทำโครงการเข้าค่ายคุณธรรมจัดทำชุมชนคนดี บรรพชาสามเณรจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา .801 และรูปแบบที่ 4 สงเคราะห์ประชาชนและส่งเสริมการพัฒนาชุมชนโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งข้อที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด คือสนับสนุนโรงเรียนให้มีนโยบายให้สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางร่วมในการพัฒนาชุมชน นำนักเรียนร่วมพัฒนา

ศาสนสถานต่างๆ ในโอกาสวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและโอกาสสำคัญต่างๆ .735 ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการและหาประสิทธิภาพในการจัดโครงการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมเพื่อนำมาเป็นรูปแบบการพัฒนา ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยต่อไป

จากการดำเนินการนำผลการสร้างรูปแบบการพัฒนา ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเสลภูมิพิทยาคม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดโรงเรียนร่องคำ อำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์โรงเรียนบ้านหนองไฮ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม โรงเรียนด่านอุดม อำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ และโรงเรียนโนนหันวิทยายน อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น และพิจารณาตามเกณฑ์การหารูปแบบเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยครูผู้ควบคุมและนักเรียนเพื่อหาความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบดังกล่าว ซึ่งมีผลการประเมินดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนา ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ประเด็นคำถาม	ระดับคุณภาพ		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. ทั่วไป			
1.1 ความเหมาะสมของสถานที่ดำเนินการ	3.80	.79	มาก
1.2 ความเหมาะสมของพระวิทยากร	4.19	.71	มาก
1.3 การวางตัวของพระวิทยากร	3.75	.69	มาก
1.4 บรรยากาศก่อนเข้ารับการอบรม	4.10	.56	มาก
1.5 หลังจากได้รับการฝึก	3.67	.85	มาก
1.61.6 รูปแบบโครงการมีความเหมาะสมกับนักเรียน	4.06	.48	มาก
1.7 พิธีการเปิด – ปิดอบรม	3.93	.70	มาก
1.8 การรับประทานอาหารในแต่ละวัน	3.86	.94	มาก
1.9 สถานที่รับประทานอาหาร	3.84	.68	มาก
1.10 สถานที่พักหลับนอน	4.00	.59	มาก
1.11 เวลาที่ใช้พักผ่อน - ทำธุระส่วนตัว	4.07	.51	มาก
1.12 ห้องน้ำ – ห้องส้วม	4.06	.45	มาก
รวม	**3.94**	**.66**	**มาก**
2. ภาคจิตภาวนา			
2.1 การสวดมนต์ทำวัตรเช้า-เย็น	3.64	.76	มาก
2.2 การฝึกนั่งสมาธิ	3.58	.81	มาก
2.3 การเดินจงกรม	3.80	.84	มาก
รวม	**3.67**	**.80**	**มาก**
3. ภาควิชาการ			
3.1 วิชาศาสนาพิธี, มารยาทไทย	4.26	.51	มาก
3.2 จุดเทียนปัญญา	4.27	.44	มาก
3.3 วิชากัมมัฏฐาน, การบริหารจิตเจริญปัญญา	4.26	.47	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ระดับคุณภาพ		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
3.4 วิชาธรรมะจากสื่อ, กฎแห่งกรรม	4.21	.54	มาก
รวม	**4.25**	**.49**	**มาก**
4. กิจกรรมพิเศษ			
4.1 เทิดพระคุณบิดามารดา (ปลูกฝังคุณธรรมความกตัญญู)	4.16	.82	มาก
4.2 ธรรมนันทนาการสอดแทรกคุณธรรม	4.20	.79	มาก
4.3 ทอดผ้าป่ากิเลส	4.18	.84	มาก
4.4 พุทธบุตรอยากรู้	4.17	.82	มาก
4.5 ตามหาแก่นธรรม, ไขข้อข้องใจ	4.15	.84	มาก
4.6 เยาวชนยุคใหม่ใช้เทคโนโลยีอย่างมีคุณธรรม	4.19	.79	มาก
รวม	**4.17**	**.82**	**มาก**
5. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละประเภท			
5.1 การบรรยายตามฐานต่างๆ	4.22	.71	มาก
5.2 การอบรมภาวนาจิต	4.19	.76	มาก
5.3 ขอขมาพระอาจารย์, มาลาบูชาคุณครู	4.19	.74	มาก
5.4 ทอดผ้าป่ากิเลส	4.20	.68	มาก
รวม	**4.20**	**.72**	**มาก**
6. รูปแบบการดำเนินการ			
6.1 พระวิทยากรให้ความรู้ได้ดี	4.14	.53	มาก
6.2 ระยะเวลาการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมมีความเหมาะสม	4.10	.49	มาก
6.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการอบรม	4.08	.56	มาก
6.4 การประยุกต์นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	4.11	.54	มาก
รวม	**4.11**	**.53**	**มาก**

ผลการหาประสิทธิภาพรูปแบบการพัฒนา ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. การดำเนินงานโดยทั่วไปมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .66 อยู่ในระดับมาก
2. ภาคจิตภาวนามีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .80 อยู่ในระดับมาก
3. ภาควิชาการ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .49 อยู่ในระดับมาก
4. กิจกรรมพิเศษ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .82 อยู่ในระดับมาก
5. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละประเภท มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .72 อยู่ในระดับ มาก
6. รูปแบบการดำเนินการมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .53 อยู่ในระดับ มาก

8. สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. จากผลการดำเนินการวิจัยที่ได้จากการศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิดและทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชนและสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการยอมรับจากสังคม นักวิชาการ และประชาชน ในฐานะบุคคลซึ่งเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งผู้บริหารและที่ปรึกษาโครงการฯ ที่ประสบความสำเร็จ ผู้ปฏิบัติงานในโครงการที่มุ่งเน้นในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 19 รูป/คน พบว่า รูปแบบการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มี 5 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 ส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนา รูปแบบที่ 2 ส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา รูปแบบที่ 3 ส่งเสริมการปฏิบัติธรรม รูปแบบที่ 4 สงเคราะห์ประชาชนและส่งเสริมการพัฒนาชุมชนโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และรูปแบบที่ 5 สมาคม องค์กร มูลนิธิ สถาบัน และหน่วยงานที่มีกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา

2. ผลการหาประสิทธิภาพรูปแบบการพัฒนา ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีผลการวิจัยปรากฏดังนี้

หลังจากที่ผู้วิจัยดำเนินการนำผลการสร้างรูปแบบการพัฒนา ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยได้นำไปดำเนินการทดสอบหาประสิทธิภาพกับกลุ่มตัวอย่างตามโรงเรียนดังนี้ 1) โรงเรียนเสลภูมิพิทยาคม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 2) โรงเรียนร่องคำ อำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์ 3) โรงเรียนบ้านหนองไฮ อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม 4) โรงเรียนด่านอุดม อำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ และ 5) โรงเรียนโนนหันวิทยายน อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น มาดำเนินการทดสอบหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดทำโครงการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม โดยครู ผู้ครูควบคุม และนักเรียน เพื่อหาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบดังกล่าว จากผลการวิจัยพบว่า

2.1 การดำเนินงานโดยทั่วไป มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .66 อยู่ในระดับ มาก

2.2 ภาคจิตภาวนา มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .80 อยู่ในระดับ มาก

2.3 ภาควิชาการ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .49 อยู่ในระดับ มาก

2.4 กิจกรรมพิเศษ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .82 อยู่ในระดับ มาก

2.5 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละประเภท มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .72 อยู่ในระดับ มาก

2.6 รูปแบบการดำเนินการ มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .53 อยู่ในระดับ มาก

9. อภิปรายผล

จากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยมีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลการดำเนินการวิจัยที่ได้จากการศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิดและทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชนและสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 รูปแบบพบว่า รูปแบบที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด ได้แก่ รูปแบบที่ 1 ส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนาซึ่งข้อที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด คือ จัดทำโครงการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมเยาวชนอธิบายได้ว่าด้วยสภาพสังคมปัจจุบัน มีความสลับซับซ้อนพร้อมกับ

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารอย่างไม่หยุดยั้ง การแก่งแย่งแข่งขันกันทำมาหากิน การศึกษาต่อ การแทรกซึมทางวัฒนธรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ จึงควรเร่งส่งเสริมคุณธรรมและสร้างจิตสำนึกความเป็นไทยให้กับเด็กและเยาวชนดังนั้นการจัดให้มีโครงการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมเยาวชนเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยปลุกจิตสำนึก ค่านิยม ศีลธรรมที่ดีงามให้เกิดขึ้นกับเยาวชน เพื่อให้สามารถนำหลักธรรมที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กรมการศาสนา (2551) ได้กล่าวว่า การปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทยของกรมการศาสนาในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็น “คนดีมีคุณธรรม” มีความมุ่งหวังเป็นอย่างยิ่งที่จะเห็นชุมชนเข้มแข็งและประชาชนมีความสุขอย่างยั่งยืนถาวร ซึ่งย่อมหมายถึงชุมชนจะต้องมีความเข้มแข็งในการประพฤติปฏิบัติตนที่ดีงามยึดถือตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ ซึ่งงานของกรมการศาสนาจะประสบผลสำเร็จได้นั้น สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ บุคลากรและหน่วยงานอื่นๆ ทุกหน่วยงานจะต้องให้การสนับสนุน เพราะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณธรรมจริยธรรม ไม่อาจสำเร็จได้ด้วยกรมการศาสนาเพียงหน่วยงานเดียวเท่านั้น หากแต่ต้องเกิดจากการปฏิบัติงานร่วมกันของทุกภาคส่วนในสังคม จึงจะสามารถทำให้บรรลุผลตามเป้าหมายและสัมฤทธิ์ผลในระดับที่น่าพึงพอใจ ซึ่งก็เป็นที่น่ายินดีที่กรมการศาสนาได้มีบุคคลหลากหลายอาชีพที่เสียสละอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา จนได้รับการยกย่องเชิดชูให้เป็นผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา อาจกล่าวได้ว่าเป็นการนำขีดความสามารถ (Competency) ของผู้ทำคุณประโยชน์เหล่านี้ มาใช้เพื่อทำให้การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมขยายวงกว้างและตรงตามเป้าหมายมากที่สุด ด้วยคุณสมบัติที่ดีงามของท่านเหล่านั้น คือ มีใจรักบริการ (Service Mind) เชี่ยวชาญรอบรู้ (Expertise) เปลี่ยนแปลงสร้างสรรค์ (Creativity of Change) มุ่งมั่นผลงาน (Achievement Oriented) ร่วมทีมงานสัมพันธ์ (Team Relations) กับทุกคน มีจิตสำนึกที่ดีในงานสาธารณประโยชน์ ผู้ทำคุณประโยชน์เหล่านี้ นับเป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อพระพุทธศาสนาและต่อประเทศชาติอย่างยิ่งสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนทุกคนในสังคม

2. ผลการหาประสิทธิภาพรูปแบบการพัฒนา ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก อธิบายได้ว่า การจัดกิจกรรมโครงการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม สามารถทำให้ธรรมะเข้าถึงเด็กและเยาชนได้ดี และเป็นการส่งเสริม พัฒนา เด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมและรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน สร้างความตระหนักในการสร้างสุขภาวะทางจิต สุขภาวะทางสังคม และสุขภาวะทางจิตวิญญาณหรือปัญญา โดยใช้หลักธรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมถึงปลูกจิตสำนึก เด็กและเยาวชน ให้ทำความดี ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข และสิ่งเสพติด สร้างพลังในการลดละ เลิก อบายมุขทั้งหลาย และสามารถทำให้เด็กและเยาวชนได้น้อมนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปปรับเปลี่ยนใช้ในการดำเนินชีวิตให้เป็นไปอย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กรมวิชาการ (2533) ได้กล่าวไว้ว่า การแก้ไขปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของประชาชนพลเมือง ให้เอื้อต่อการพัฒนาประเทศนั้น จะต้องให้การศึกษาแก่ประชาชนพลเมืองนั้นเอง เพราะการให้การศึกษา นอกจากจะฝึกทักษะแล้วยังเป็น การสอนจริยธรรมด้วย กล่าวคือ กระบวนการของการศึกษา ครอบคลุมถึงการเลือกค่านิยม และการปลูกฝังค่านิยมที่ต้องการในสังคมด้วย นอกจากนี้เป้าหมายของการจัดการศึกษามุ่งให้มีทั้งความรู้ความสามารถและความดี เป็นกำลังในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

10. ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องนี้แล้ว คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

10.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/สถาบันการศึกษาทุกระดับ ควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชน ให้นำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา ตามสภาพความเป็นจริงของแต่ละสถานบัน ทั้งนี้ต้องสร้างความเข็มแข็งให้กับทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานทุกกระบวนการให้บรรลุตามนโยบายที่กำหนดไว้

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนทุกโรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม สร้างความในความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตแบบชาวพุทธอย่างถาวร

10.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

1) ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย รูปแบบที่ 1ส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนาซึ่งข้อที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด คือ จัดทำโครงการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมเยาวชน .812 จึงมีข้อเสนอแนะควรมีการประสานความร่วมมือกับหลายฝ่าย ทั้งบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง มีคุณธรรมอันมั่นคง ให้แข็งแรง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคมร่วมกัน

2) ผลการหาประสิทธิภาพรูปแบบการพัฒนา ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยรวมอยู่ในระดับมาก จึงมีข้อเสนอแนะรูปแบบการพัฒนา ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ยังมีข้อบกพร่องด้านการฝึกปฏิบัติ จึงควรพัฒนาการฝึกปฏิบัติในรูปแบบใหม่ๆ ที่จะทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความกระตือรือร้นในการอยากฝึกปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง

10.3 ข้อเสนแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1) ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ในรูปแบบอื่นๆ

2) ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมและปลูกฝังค่านิยมด้านคุณธรรม จริยธรรม สำนึกความเป็นไทยและอุดมการณ์ประชาธิปไตยของเด็กและเยาวชน

11. บรรณานุกรม

การศาสนา, กรม. **หนังสือรายงานการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, 2551.

จุมพล พูลภัทรชีวิน. **การวิจัยกระบวนการสร้างความดี มีคุณธรรม.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดร้อยเอ็ด. “โครงการเสริมพลังเครือข่ายเฝ้าระวังปัญหาครอบครัวในชุมชน”. ร้อยเอ็ด : สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดร้อยเอ็ด, 2554. (อัดสำเนา).

วิชาการ, กรม. **แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย : การประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย.** กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2533.

12. คำขอบคุณ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยญาณสังวร ที่ได้สนับสนุนงบประมาณการวิจัยครั้งนี้รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ทำให้งานวิจัยสำเร็จได้ด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณอาจารย์ธเนศ ต่วนชะเอม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและข้อแนะนำต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ จนทำให้งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้เชี่ยวชาญทุกรูป/คน ที่ช่วยชี้แนะแนวทางในการเขียนงานวิจัยและบทสรุปรายงานการวิจัย